

LEVANDE HISTORIA I GÖTEBORG

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

ANN HANBERT

SAMHÄLLSUTVECKLING

STADSLEDNINGSKONTORET

Foto: Ann Hanbert – snubbelstenar i Oslo

Göteborgs Stad
Stadsledningskontoret

VERKSAMHETSBERÄTTELSE LEVANDE HISTORIA 2022

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Bakgrund till uppdraget Levande Historia.....	3
Levande Historias uppdrag.....	4
Inriktning i aktiviteter.....	4
Aktivitet i samverkan.....	5
Budget och bidrag.....	6
Referensgrupp.....	6
Exempel på beviljade aktivitetsbidrag 2022.....	7
Exempel på aktiviteter i samverkan 2022.....	11
Insatser för att stärka Göteborgs Stads arbete mot antisemitism 2022..	12
Levande Historias egna aktiviteter 2022.....	15
Aktuellt 2023.....	17

Sammanfattning

Levande Historia

Levande Historias viktigaste uppgift är att utifrån historiska erfarenheter stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Insatser sker i första hand i samverkan med andra aktörer, men sker även i egen regi. Levande Historia ska vara lyhörd för signaler om händelser av relevans och hjälpa till på olika sätt genom att erbjuda stöd, förmedla kontakter och vara bollplank vid genomförande av aktiviteter.

Under 2022 har Levande Historia mottagit 47 ansökningar vilket är en något högre nivå än pandemiåren 2019 och 2020.

Stadens arbete mot antisemitism

2018 beslutade kommunstyrelsen att stärka stadens arbete mot antisemitism och intolerans. Levande Historias budget har förstärkts med 2 miljoner kronor årligen sedan 2019. Den utökade budgeten möjliggör mer långsiktiga satsningar. Levande Historia samarbetar med grundskole- och utbildningsförvaltningen för att säkerställa att det stöd som erbjuds är det som skolor efterfrågar.

Levande historia ger årligen ekonomiskt stöd till Judiska församlingens utåtriktade verksamhet. Församlingen erbjuder vittnesmål i skolor och synagogevisningar som är ett komplement till skolans undervisning om judendom och Förintelsen.

Under samma himmel med huvudman Sensus erhåller också ett årligt stöd för sina interreligiösa och interkulturella kurser för goda relationer i och utanför skolan.

Sedan 2021 har sakkunnig handledning och vidareutbildning till pedagoger kunnat erbjudas till lärare som möter frågeställningar i sin undervisning som handlar om MR och diskriminering, i synnerhet antisemitism och antiziganism. Målet är att ge elever djupare kunskap om motiv och vikt av MR, varför det inte sker, samt historiska och nutida konsekvenser av detta.

En handbok/lathund har producerats – Tålamodets pedagogik och den icke-dömande dialogen. Syftet är att ge stöd/verktyg till pedagoger som upplever svårigheter i hur man ska kunna lyfta komplexa diskussioner i svåra och känsliga frågor så som bland annat rasism och extremism.

Under året har Levande Historia erbjudit olika teaterföreställningar med tema Förintelsen anpassade för olika åldersgrupper. I samband med föreställningarna har skådespelarna samtalat med eleverna och/eller lärarhandledningar funnits tillgängliga.

Bakgrund till uppdraget Levande Historia

I mitten av nittioalet kunde man se ökade nazistiska strömningar bland ungdomar i Sverige. En del av dessa ungdomar förnekade Förintelsen.

Forum för levande historia och Sveriges museum om Förintelsen

Riksdagen och dåvarande statsminister Göran Persson beslutade 1997 att man skulle genomföra en nationell informationskampanj under namnet Levande historia. Syftet var att skolungdomar skulle få utbildning om Förintelsen. Som en del av den nationella satsningen fick alla hushåll med barn boken *"...om detta må ni berätta"* (en bok om Förintelsen i Europa 1933 – 1945).

Levande historia permanentades till en myndighet under Kulturdepartementet 2003 – **Forum för levande historia** (FLH). Idag har myndigheten ett 40 tal anställda och är placerad i Stockholm.

FLH har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har haft särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. FLH ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Genom kunskap om historien vill FLH bidra till reflektion och lärande om hur dåtid och nutid hänger ihop. FLH har flera regeringsuppdrag att förebygga och motverka rasism och har också i uppdrag att samordna och följa upp regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Myndigheten producerar klassrumsmaterial, stödmaterial till lärare, utställningar, fortbildningar, rapporter och håller seminarium och samtal.

I regeringsförklaringen 2018 tillkännagav regeringen att ett nytt museum skulle inrättas för att bevara och föra minnet vidare av Förintelsen. 2019 inleddes en utredning för att ta fram ett förslag hur ett sådant museum ska inrättas. Syftet var att fördjupa, bibehålla och utveckla kunskaperna om hur Förintelsen möjliggjordes, vad som skedde i Europa under 2: a världskriget och hur Sverige agerade.

FLH kommer fortsättningsvis ha en viktig roll att fylla och en viktig funktion avseende att arbeta demokratiframjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen och lyfta dagsaktuella frågor som t.ex. normer om hbtqi. Uppdraget att informera om Förintelsen övergår till det nya Sveriges museum om Förintelsen samtidigt som FLH ska fortsätta att arbeta utifrån lärdomar av Förintelsen.

Sveriges museum om Förintelsen ska med utgångspunkt i samlingarna bevara och föra minnet av Förintelsen vidare samt fördjupa kunskaperna om Förintelsen. De två myndigheterna kommer således att arbeta utifrån olika utgångspunkter och kommer därigenom kunna komplettera varandra och tillsammans stärka det demokratiframjande och kunskaphöjande arbetet kring Förintelsen.

Levande Historia i Göteborg

Kommunstyrelsen i Göteborg tog våren 1998 initiativ till en långsiktig, lokal satsning som kom att kallas **Levande Historia i Göteborg** (LH). Satsningen skulle utgöra ett stöd för den nationella satsningen. Även i Göteborg var utgångspunkten Förintelsen och nazismens brott mot

mänskligheten, men syftet var även att de historiska erfarenheterna skulle knytas samman med dagsaktuella frågor samt skapa förståelse för samhällets värdegrund.

Genom ett kommunfullmäktigebeslut 2002 breddades Levande Historias uppdrag att även omfatta kommunismens och andra totalitära ideologiers brott mot mänskligheten.

2005 fattade kommunstyrelsen ett beslut om att på nytt utvidga uppdraget att handla om brott i alla politiska system. Utgångspunkten för Levande Historias verksamhet är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Levande Historias uppdrag

”Levande historias viktigaste uppgift är att, utifrån historiska erfarenheter stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Andra uppgifter är att motverka fördomar, totalitära ideologier samt upplysa om brott mot mänskligheten som skett och sker under olika politiska system.”

”Levande historia ska samverka med andra aktörer för att genomföra olika insatser och kan även genomföra aktiviteter i egen regi samt bidra till att andra aktörer kan genomföra aktiviteter i egen regi. Levande historia ska vara lyhörd för signaler om händelser av relevans för insatsen och vara beredd att hjälpa till på olika sätt.”

Utdrag ur Levande historias Uppdragsbeskrivning

Levande Historia ska årligen göra en redovisning till kommunstyrelsen.

Inriktning i aktiviteter

Levande Historias uppdrag är ett utvecklingsarbete och målgruppen är främst ungdomar. Det krävs ett operativt förhållningssätt och samverkan/nätverk med andra aktörer för att genomföra olika aktiviteter. Likaså krävs omvärldsbevakning för att gå i takt med samtiden och den påverkan som unga människor utsätts för. Det är en utmaning att finna metoder för ungdomar att reflektera över vår historia för att bättre förstå vår nutid. Uppdraget Levande Historia är lika angeläget idag som på nittio-talet. Vi ser åter en växande främlingsfientlighet och en orolig och polariserad omvärld med krig i Europa.

Levande Historias verksamhet ska utgöra ett komplement till ordinarie verksamhet. Målgruppen ungdomar nås via skolor, föreningar, församlingar och andra organisationer. Aktiviteter erbjuds även till lärare, fritidsledare, föreningsledare och andra som möter målgruppen. Levande Historia ska vara

ett lokalt kommunalt stöd till den nationella satsningen Forum för levande historia men agera organisatoriskt självständigt.

Mot bakgrund av händelserna hösten 2017 av antisemitisk karaktär, Nordiska motståndsrörelsens (NMR) demonstrationer och attacken mot judiska synagogan, gav kommunstyrelsen Stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag på **insatser för att stärka Göteborgs Stads arbete mot antisemitism**. Förslaget bestod av två delar där tyngdpunkten låg på kunskapshöjande, främjande och förebyggande insatser i skolan. Levande Historia är delaktig i arbetet och samarbetar med andra aktörer för att följa upp insatserna. En central fråga är vilka verktyg lärare och rektorer behöver för att kunna ta svåra samtal och konflikter i skolan och för att kunna bemöta intolerans och antidemokratiska yttringar. Levande Historia samarbetar med grundskole- och utbildningsförvaltningen för att säkerställa att det stöd som erbjuds efterfrågas och flera aktiviteter har initierats. Som exempel kan nämnas erbjudande om handledning.

Ekonomiskt stöd ges till framgångsrika modeller och metoder som pågår för att ge förutsättningar till utveckling och spridning till fler skolor såsom det Interreligiösa skolprojektet Under samma himmel och Judiska församlingens utåtriktade verksamhet (se sid 12).

2020 antogs Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023. Planen har ett brett perspektiv på hur staden ska arbeta mot rasism och ska följas upp 2023. I samband med uppföljningen ska de olika typerna av rasism särredovisas såsom antisemitism, antiziganism, afrofobi, islamofobi och rasism mot samer hur de tar sig i uttryck samt förslag lämnas på grupp-specifika åtgärder.

Aktivitet i samverkan

Enligt uppdragsbeskrivningen ska Levande Historia främst genomföra **aktiviteter i samverkan** med olika nätverk och aktörer. Idag samarbetar Levande Historia med grundskole- och utbildningsförvaltningen, Center för Skolutveckling, kulturförvaltningen, Göteborgs universitet, Segerstedsinstitutet, Länsstyrelsen, Svenska kyrkan, Judiska församlingen, Sensus och en rad andra aktörer och föreningar. Även nationella kontakter som till exempel Forum för levande historia och Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA).

Budget och bidrag

Levande Historiska har en egen budget knuten till verksamheten.

- Levande Historiska årliga budget uppgår till 3,3 mkr
- ett förstärkt uppdrag för att arbeta mot intolerans och antisemitism ytterligare 2 mkr
- den största delen av denna summa används till sökta bidrag
- en del används i samarbeten med andra aktörer
- en del används i egen regi
- 420 000 tas ur budget för att täcka en halvtidstjänst planeringsledare

	Budget	förbrukat	kvar
Levande Historia	3 300 000	3 215 622	84 378
Intolerans antisemitism +	<u>2 000 000</u>	<u>1 973 496</u>	<u>26 504</u>
Summa	= 5 300 000	5 189 118	110 882

47 förfrågningar och ansökningar om bidrag inkom 2020. Det vill säga en ökning på 7 ansökningar från föregående år. 6 ansökningar har fått avslag, övriga har erhållit hela eller delar av det sökta bidraget.

Referensgrupp

Till stöd för Levande Historia finns en referensgrupp för att bolla frågor och idéer kring uppdraget och ge synpunkter gällande bidragsansökningar. Där ingår representanter från grundskole- och utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, ungdomsfullmäktige och Göteborgs universitet. Levande historia har fyra fasta ansökningsdatum per år. Gruppen är rådgivande och Stadsledningskontoret fattar slutgiltigt beslut. Ibland bjuds olika aktörer in för att till exempel presentera sin projektplan. Referensgruppen träffas fyra gånger per år.

Exempel på beviljade aktivitetsbidrag 2022

Eid – festival för alla

160 000

Den årliga Eid festivalen genomfördes för 15:e året i rad – Eid Al Fitr som är den muslimska högtiden efter fastan - Ramadan. Firandet har etablerats till en återkommande tradition/festival på Världskulturmuseet. Under många år har även festivalen aktivt arbetat med att inkludera nyanlända, asylsökande och ensamkommande. Att kunna fira en stor högtid i ett positivt sammanhang, i ett av stadens finrum som stöds av Göteborgs Stad betyder oerhört mycket för deltagarna/besökarna. Eid festivalen har fungerat som en mötesplats oavsett religion, kultur eller annan tillhörighet med en blandning mellan olika åldrar, kön och bakgrund/erfarenheter.

Nytt för 2022 var att aktivitetsdelen/familjefestivalen arrangerades i samarbete med Blå Stället i Angered den 2 maj, ett fullspäckat program för både barn och vuxna med ca 5000 deltagare.

Konsert/musikställningen hölls på lördag den 7 maj på Världskulturmuseet med ca 700 deltagare.

Filmfestival Mänskliga Rättigheter

70 000

En årlig återkommande filmfestival i november med fokus på Mänskliga rättigheter. Festivalen når ett stort antal ungdomar och lärare och kombinerar film med reflekterande samtal. Filmen som uttrycksmedel i kombination med det öppna samtalet bidrar till ökad förståelse och ökad insikt om andra människors situation. MR filmfestival består av ett stort nätverk av organisationer som engagerar sig i festivalen och ungdomar som representerar och påverkar arbetsgrupperna. Filmfestivalen har en sammanlagd budget på 840 000 och når ca 4000 besökare varje år.

Fredsdagen i Domkyrkan

50 000

Göteborgs stift i samarbete med Domkyrkan, Judiska församlingen, Göteborgs universitet, Stiftelsen Torgny Segerstedts Minne, Sensus och Innerstaden arrangerar årligen Fredsdagen efter 2: a världskriget den 8 maj. Temat var - *För fred i tider av krig*, i skuggan av Rysslands brutala attack av Ukraina. Talade gjorde bl.a. Anna Florén om Voksenåsens Hågkomstresor till Norge. Dessutom visades en utställning framtagen av Forum för levande historia om Raoul Wallenberg på Domkyrkoplan.

Film och samtal - Skolbio

90 200

Levande Historia har sponsrat kulturförvaltningens visningar för högstadiet och gymnasiet av utvalda filmer. Syftet är att öka medvetenheten och därmed förståelse för olika kulturer och att öppna diskussionsforum om mänskliga rättigheter. Till visningarna sker efterföljande samtal med filmpedagoger eller annan relevant person. Tanken är att filmerna ska väcka frågor som öppnar upp för diskussion i klassrummet. Skolbio har inlett ett samarbete med grundskoleförvaltningen för visning av filmer som passar skolans årshjul.

Röhsska museet – Vem bär rätten att berätta **36 000**

Röhsska museet har genomfört en serie av möten med gymnasieklasser och samtalat om de bakomliggande strukturerna som avgör vems historia som skrivs. Genom visningar, uppdrag och interaktiva workshops har vikten av källkritik, makt och hur historien beskrivs utifrån olika perspektiv diskuterats. Syftet har varit att öka medvetenheten hos unga om bakomliggande strukturer som avgör vems historia som skrivs och vikten av att vara kritisk gentemot denna struktur. Efter en fördjupad presentation av utställningen *Migration, Föremåls resa* har deltagarna gruppvis valt ett föremål. En museipedagog har gett handledning och slutligen har klassen presenterat sina perspektiv och deltagit i digitala workshops. Fokus har varit vad som sägs och framför allt - vad som kunde ha sagts mer eller på annat sätt? Projektet har strävat efter att ge insikter om vad som kan vara till stöd för ökad tolerans och för fler perspektiv vilket är av stor vikt i en tid då det är allt vanligare med polarisering och alternativa fakta bland sociala medier och globala plattformar. Deltagare ca 145 elever + 5 lärare x 3 tillfällen.

Carmen med förhinder **240 000**

Under vecka 9 2022 gav ARTHEM – Artistokano Romano Them, den Romska teatern 6 skolföreställningar med sin uppsättning av den klassiska operan *Carmen* ur ett nutida romskt perspektiv. I föreställningen belyses kvinnoförtryck och rasism både i nutid och dåtid och en lärarhandledning har tagits fram. Syftet har varit att synliggöra vad antiziganism är och verka för samtal för att motverka antiziganism och rasism.

Lille store Chagall **107 197**

8 föreställningar av föreställningen *Lille store Chagall*. Målgrupp 6–10 år. Föreställningen är ett musikaliskt drömspel om vikten att gå sin egen väg i livet och följa sina drömmar. Det sökta beloppet inkluderar arvode, resekostnader och traktamente.

Handledning genom drama **120 000**

Syftet är att skapa hållbara strukturer för kollegialt lärande på skolor kring hur man genom drama kan arbeta med värdegrundsfrågor. Nu vill man inrikta sig på att ge direkt handledning och metodtillämpning till lärare. Detta för att ge pedagogiska verktyg för att fortsätta arbetet med dessa frågor efter projekttidens slut. Ansökan gäller medel för 20% av en tjänst under ett år dvs ht 2022 och vt 2023.

Stödmaterial till skolor kring jämställdhet och hedersrelaterat våld **80 000**

I läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet (LGR 11) finns tydliga skrivningar kring skolans värdegrund och uppdrag. Till dessa trädde nya skrivningar i kraft från ht 2022. Skrivningar kring jämställdhet har förstärkts, där frågor som samtycke och hedersrelaterat förtryck betonas. Grundskoleförvaltningen har tillsammans med föreningen MÄN tagit fram ett

fördjupningsmaterial som ger lärare verktyg att utveckla detta arbete. Materialet består av två filmer, en med tema *Hur arbeta med samtycke* samt en med tema *Hur prata om pornografi*. Förutom dessa filmer är framtaget ett processtöd att användas för kollegiala reflektioner samt för att diskutera hur man kan implementera kunskapen i arbetet med eleverna. Detta för att elever i sin tur ska få djupare kunskaper, möjlighet att diskutera samt att få verktyg kring dessa frågor.

Språkcentrum – Mina framtidsdrömmar

137 188

Språkcentrum Utbildningsförvaltningen har fått ett tryckbidrag för att trycka boken *Mina framtidsdrömmar* i 1000 ex. Boken är ett resultat av tre års temaarbeten med alla modersmåselever i Göteborg 6 till 19 år och består av små berättelser om framtidstro och hopp om en värld för alla. Över 80 språk är representerade. Syftet är att dela ut boken till utbildnings- och grundskoleförvaltningen för att på så sätt ytterligare inspirera ungdomar och pedagoger samt att ge ett exemplar till alla som medverkat i boken.

Bräcke skolan – Värden och normer

98 000

Bräckeskolan har identifierat ett behov av att tydligare arbeta mot negativa maskulinitetsnormer och dess konsekvenser. Skolan erhöll medel för att ta in en extern föreläsare, anordna workshops och till för och efterarbete. Syftet var att kompetenshöja personalen kring negativa maskulinitetsnormer och skapa en samsyn generellt kring värdegrundsfrågor i undervisningen. Föreläsningarna spelades in och tanken är att dessa ska spridas som ett stödmaterial med tillhörande diskussionsfrågor till övriga skolor.

Ta plats! - Unga minoriteter

75 000

Ta plats! är ett projekt som vill etablera en arena där ungas egna skapande med film, ord och språk tar plats. Genom ett brett samarbete mellan föreningar, konstnärer och författare arrangeras workshops som lyfter minoritetsspråk och ungas inflytande. Projektet drivs av Göteborgs Bibliotek och Kulturhus och Nätverkstan Kulturskrifter i samverkan med unga representanter för de nationella minoritetsgrupperna. Syftet var att uppmärksamma och bidra till arbetet att stärka nationella minoriteters språk och kultur och ge plats för barns och ungas utveckling av kulturell identitet. Projektansökan ligger helt i linje med Gbgs Stads plan för arbetet med de NM Delmål 3: *Gbgs Stad uppmärksammar och arbetar för att stärka de NM språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket uppmärksammas och stärks särskilt.*

Acting4Chance

292 359

Den ideella organisationen Acting4change ska producera och layouta ett stödmaterial för lärare i grundskolans lägre år och fritidshem bestående av lärarhandledning och färdiga lektionsupplägg. Det finns ett behov av konkreta verktyg som lärare kan använda sig av för att lyfta frågor som handlar om barns rättigheter, barnkonventionen, barns våldsutsatthet inklusive hedersrelaterat våld, förtryck och skadliga normer och traditioner. Acting4change har tillsammans med en referensgrupp av lärare

som använder metoden tagit fram ett utkast av material som nu ska färdigställas så att materialet kan spridas till fler skolor. Det består av en lärarhandledning, färdiga lektioner och ett årshjul som stöd för att systematisera arbete. Projektets syfte är att konkretisera och vidareutveckla arbetet genom att ta fram ett stödmaterial. Förutom lärarhandledning och lektionsupplägg produceras ett material om stöd och råd till dialogkvällar.

Uppstart av Unga Frihamnsdagarna

150 000

Village Impact Fund ekonomiska förening, som arrangerar Frihamnsdagarna vill skapa förutsättningar att nå fram till och involvera unga. Frihamnsdagarna är en långsiktig satsning för att bygga upp en demokratisk mötesplats som är öppen för allmänheten att besöka, där samtal och idéer som leder till förändring uppstår. Syftet var att ta fram en förstudie för att undersöka och göra en sammanställning vilka frågor som unga själva tycker är viktigt att jobba med och ge dem möjlighet att påverka hur arbetet formas och utvecklas framåt. Målet var att ta fram ett samtalsstöd/material med en metod och verktyg för att kunna använda i kommande skolsatsningar och föreningsarbeten. Därefter sprida materialet.

<https://frihamnsdagarna.se/unga/>

Förstudierapporten presenterades 22-03-15 och inhämtande av kunskap har genomförts genom organisationer där unga finns representerade samt i nära samarbete med ungdomar i gymnasieåldern. Sammanfattningsvis är tillgänglighet och enkelhet nyckeln till att få unga att vilja engagera sig och därmed känna sig inkluderade. Områden som kontinuitet, forum och kompetens beskrivs vara en förutsättning som behöver komma till stånd för att successivt få en bredare del av samhället att vilja bidra till demokratisk utveckling.

Exempel på aktiviteter i samverkan 2022

Samling för demokrati – Åminnelse dagen 27 januari

18 750

Göteborgs Stad och Levande Historia ingår i en arbetsgrupp tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland, Göteborgs universitet, Judiska församlingen i Göteborg och Göteborg Stads råd för den nationella minoriteten romer som årligen uppmärksammar *Åminnelse dagen av Förintelsen* den 27 januari.

Utställning - Det tysta arvet

200 000

Foto: Ann Hanbert – Det tysta arvet

Utställningen baseras på boken *Det tysta arvet* där överlevande, barn och barnbarn till överlevande berättar för journalisten Monica Hirsch och fotografen Maja Kristin Nylander om vad som hände dem och andra romer under andra världskriget. Nu har en utställning producerats i samarbete mellan Levande Historia i Göteborg och Forum för levande historia och som ställdes ut på stadsbiblioteket 25/11–7/12. Utställningen kommer ställas ut i Stockholm under våren 2023 och kommer erbjudas som vandringsutställning. I samband med IHRAs (International Holocaust Remembrance Alliance) konferens i Göteborg i november togs även ett bildspel av utställningen fram som visades på Börsen.

Utställningen ska även göras tillgänglig digitalt och utskrivbar på Forum för levande historias hemsida samt bildspel med svensk och engelsk text.

Fortbildningsdag för lärare - Att erövra demokratin

Levande Historia arrangerar en årlig återkommande fortbildningsdag för lärare under rubriken – *Att erövra demokratin*. Det är ett samarbete med Segerstedtsinstitutet, Vänföreningen stiftelsen Torgny Segerstedts minne och grundskoleförvaltningen. Syftet är att bjuda på forskning, aktuella exempel och pedagogiska verktyg kring det demokratistärkande arbetet i den pedagogiska verkligheten.

Insatser för att stärka Göteborgs Stads arbete mot antisemitism 2022

Enligt kommunstyrelsebeslut stödjer Levande Historia judiska församlingens utåtriktade verksamhet med 450 000 SEK årligen.

EDUT - Vittnesmål om Förintelsen

283 000

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på 283 000 kr till vittnesmålsverksamheten. Edut är ett hebreiskt ord som betyder vittnesmål. Den första generationen överlevande har snart helt tystnat. Ett utvecklingsarbete pågår med den så kallade Överlevandegruppen som består av andra och tredje generationens överlevande. De besöker skolor och erbjuder gratis föreläsningar om Förintelsen. Under 2022 genomfördes även en utbildningsdag för lärare.

Synagogevisningar och pedagogiskt stöd för elever

167 000

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på 167 000 kr. Visning av synagogan är ett led i arbetet mot demonisering av juden från antisemitiska föreställningar. Att förklara judendomen och visa att detta är gammal del av vårt Göteborg, som historiskt sett har betydtt mycket för stadens utveckling, att judarna är en av de äldsta minoritetsgrupperna i Göteborg och är också ett bra bevis på att samhället kan lyckas med integration. Det omedelbara mötet med föreläsaren som visar synagogan med stolthet och samtalet med hen är ett bra sätt mot avhumanisering av en hel folkgrupp

Under samma himmel – Sensus studieförbund

640 000 + 495 000

Under samma himmel är en interreligiös och interkulturell kurs för goda relationer i och utanför skolan. Utifrån skolans värdegrund är kursen utformad för att motverka alla former av förtryck och öka förståelsen mellan människor, skapa goda samarbeten och ett varmare klimat i skolan. Under kursen möter eleverna unga människor med olika religiös positionering. Därigenom ges de möjlighet till personliga möten som öppnar för samtal om tro, liv och identitet. Eleverna övar sig att sätta sig in i andras perspektiv, samtala och samarbeta. Tanken är att inleda ett långvarigt samarbete med de skolor där kursen ges. Kursen integreras som en del av skolans långsiktiga arbete för ökad tolerans, en ökad förståelse för olikheter och ett bättre klimat på den aktuella skolan. Sensus är huvudman för Under samma himmel. Enligt beslut i kommunstyrelsen 2018 ges årligen ett ekonomiskt stöd på

600 000 kr till en pedagogtjänst.

<https://undersammahimmel.org/>

Sensus beviljades ett extra belopp på 495 000 SEK av Levande Historia för att utveckla *Berättarverksamheten* som är kopplad till Under samma himmel. Arbetet med de unga berättarna kräver tid och en samordningsfunktion som inte finns idag. Syftet är att anställa en pedagog 2022 som ansvarar för rekrytering och utbildning av berättare vilket inte ryms inom nuvarande ekonomiska ramar. Det extra tillskottet möjliggör utvecklandet av arbetet med de unga berättarna som är en viktig del i verksamheten. Med sina personliga berättelser knyter de an till viktiga teman som är centrala för människan i hennes utveckling till att bli en empatisk och reflekterande varelse. Mötet med berättaren gör det möjligt för eleverna att utveckla sin förståelse för hur religion levts och praktiseras i unga människors liv och hur berättaren förhåller sig till olika sidor av det religiösa.

Handledning – Det icke dömande samtalet

111 000

Grundskoleförvaltningen har fortsatt handledningsprojektet i samarbete med Samuel Engelhardt i det Icke dömande samtalet. Projektet har löpt på sedan vt 2021. Syftet är att erbjuda sakkunnig handledning och vidareutbildning till lärare som möter frågeställningar i undervisningen som handlar om mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning i allmänhet, men i synnerhet antisemitism och antiziganism. Målet är att ge elever djupare kunskap om motiv och vikten av mänskliga rättigheter, varför det inte sker, samt historiska och nutida konsekvenser av detta. Metoden går ut på att lyssna i stället för att reagera. Med hjälp av ickedömande frågeställningar borrar man sig in i det som ungdomarna är arga på. Det som är viktigt är att man inte fördömer människor för de åsikter de har. Dialog är den framkomliga vägen i den här typen av arbete med unga. Då är det inte en som bestämmer agendan utan samspelet som skapar någon form av resultat. Det bygger på relationer och handlar om att skapa respekt för varandra. Fem korta filmer har spelats in som bygger på dilemman pedagoger ofta stöter på och frågor ofta Samuel Engelhardt får efter föreläsningen. Det finns även ett stödmaterial med tillhörande diskussionsfrågor. Under 2022 har två skolor erbjudits handledning.

https://intranat.goteborg.se/wps/wcm/connect/127470f8-eca9-4e16-b6c4-5785ffd34c8e/Ett+icked%C3%B6mande+samtal_st%C3%B6dmaterial+210517_2pdf.pdf?MOD=AJPERES

Tålamodets pedagogik

108 000

Tålamodets pedagogik är en fortsättning och en vidareutveckling av handledningsprojektet - *Det icke dömande samtalet*. Under 2022 har en Handbok/lathund tagits fram i samarbete mellan grundskoleförsamlingen, Samuel Engelhardt och Hajar Alsaidan.

Syfte är att ge pedagoger och annan personal ett stöd i hur man kan arbeta med, samt bemöta frågor som kan upplevas som känsliga, frågor som har koppling till diskriminering samt extremistiska åsikter. En del av materialet innehåller en introduktion i tankesättet kring det *icke dömande samtalet* och exempel på vilka ord man bör undvika och vilka typer av frågeställningar som är lämpliga i kontexten. Den andra delen av materialet kring hur man kan lägga upp undervisningen kring mänskliga rättigheter där eleverna uppmuntras till reflektion, analys samt till att skapa en djupare förståelse av vad de mänskliga rättigheterna är.

[Materialet ligger på Lärarakdemins sida](#)

Motståndskraft mot rasism**213 000**

Socialförvaltningen Nordost genomför ett kommunalt antirasistiskt projekt som riktar sig till ungdomar i nordöstra Göteborg i samverkan med organisationer från civilsamhället. Syftet är att fördjupa kunskapen om hur ungdomar i Angered upplever rasism i sin vardag, ringa in problembild och identifiera behov för att skapa viktig erfarenhetsbaserad kunskap med lokal förankring utifrån ett ungdomsperspektiv. Projektet sker i medskapande med ungdomarna för att utveckla en metod att rusta ungdomar med strategier för att skapa motståndskraft mot rasism.

Under våren 2022 genomfördes en enkätstudie för att studera ungdomars upplevelse av rasism i nordöstra Göteborg för att kartlägga hur ungdomars upplevelser såg ut i förhållande till hur de definierar rasism, om de blivit utsatta och i så fall varför och var någonstans. Resultatet visade att en mycket stor andel ungdomar svarade att de varit utsatta men få anmälde händelsen. De flesta visste inte vart de skulle vända sig och kände inte till instanserna som tex DO eller Antiskrimineringsbyrån. Resultatet visade även en viss brist på tillit gentemot samhällsinstitutioner. Majoriteten menade att de inte hade orken, visste inte hur man skulle anmäla eller trodde inte anmälan skulle leda någon vart. Projektet söker medel 2023 för att erbjuda ungdomar en utbildning för att rusta dem med kunskap, strategier och verktyg för att möta fördomar, diskriminering och rasism i vardagen med syfte att skapa motståndskraft mot rasism.

Motståndskraft – en rapport om rasism i nordöstra Göteborg:

<https://goteborg.se/wps/wcm/connect/2c8f42ac-2199-4d1b-996c-c6664fb68ca6/Rapport+Motst%C3%A5ndskraft+221108.pdf?MOD=AJPERES>

Toleransparlören – Klara Ljungberg**100 000**

Projektet syftade till att stärka förmågan hos skolpersonal att kunna bemöta uttryck för rasism och främlingsfientlighet. Klara Ljungberg har tidigare fått bidrag från Levande Historia för att ta fram en handbok (Toleransparlören) i att möta rasism.

Med utgångspunkt i handboken Toleransparlören utformades ett föreläsningssupplägg där tyngdpunkten låg på konkreta verktyg och metoder att använda sig av när rasistiska idéer kommer till uttryck. Inför respektive skolbesök fördes samtal med skolledning gymnasieområde Lindholmen om lokala förutsättningar och behov. Personalen fick själva sedan fylla i en enkät för att tydliggöra behov och utmaningar de själva ser på skolan. I de fall det funnits en grupp som jobbat mer aktivt med värdegrund-och likabehandlingsfrågor har dialog förts även med denna för att stötta upp med tips om hur metoderna kan lyftas in i verksamheten. Samtal och enkätundersökning har sedan styrt hur insatsen läggs upp och var störst fokus läggs. Projektet har haft effekten att ett stort antal skolpersonal har fått konkreta verktyg och nycklar att använda i situationer där rasism kommer till uttryck. Detta bedöms öka chanserna att de svåra samtalen faktiskt tas, och när de tas leder till dialog snarare än konfrontation och konflikt. 2023 vill utbildningsförvaltningen planera en fortsättning med hjälp av den kartläggning som gjordes inom projektet 2022 och utifrån information från Expo om de oroväckande trender man ser hos unga.

<https://www.toleransparloren.se/>

Teatersatsning tema Förintelsen**445 687**

Även i år har Levande Historia erbjudit två teaterföreställningar med tema Förintelsen anpassat för olika åldersgrupper. *Historien om Bodri* med Teater Barbara för lågstadiet i två omgångar (16 föreställningar) och Teater Albatross har spelat 14 föreställningar *I skuggan av hatet växer blommor* för högstadiet. Föreställningen spelas i klassrum med efterföljande samtal.

Levande Historias egna aktiviteter 2022**Studieresa till Malmö**

För att synliggöra judisk kultur och identitet i Malmö och förstärka arbetet mot antisemitism har Malmö stad och Judiska Församlingen Malmö ingått ett flerårigt samverkansavtal. Det gemensamma arbetet ska bedrivas långsiktigt och uthålligt och därmed minska antisemitism och den judiska gruppens utsatthet. Levande Historia reste till Malmö i november tillsammans med ett par deltagare från LH referensgrupp. I Malmö arbetar tre samordnare mot antisemitism i Malmös skolor. Uppdragen handlar bland annat om att ta fram utbildningsmaterial och vara resurs och stöd för skolorna.

Levande Historia besökte Judiskt kunskapscenter i Malmös synagoga som erbjuder studiebesök till skolklasser med olika tematiska lektionsupplägg.

Levande Historia besökte även Malmömessan och den internationella vandringsutställningen – *Auschwitz. Not long Ago. Not far away.*

Invigning av Sveriges museum om Förintelsen

Levande Historia deltog på invigningsceremonin för Sveriges museum om Förintelsen på Historiska museet den 16:e juni. I väntan på egna lokaler kommer museet inrymmas i Glashuset på Torsgatan i Stockholm. Fram till den första utställningen som invigs i juni 2023 kommer museet främst delta i digitala aktiviteter.

Hågkomstresa till Oslo

Voksenåsen är Norges nationalgåva till Sverige och driver projektet Hågkomstresor till Norge. Hågkomstresor är studieresor till autentiska minnesplatser för nazismens offer i Norge, framför allt Oslo. Projektet är utvecklat i samarbete med Forum för levande historia. Syftet med resorna är att med utgångspunkt i historien reflektera över demokrati idag. Levande Historia deltog på en hågkomstresa med en ungdomsgrupp från Svenska kyrkan i augusti.

Foto: Ann Hanbert, minnesmonument - Tomma stolar

IHRA konferensen

Sverige innehar fram till den 28 februari 2023 ordförandeskapet i den mellanstatliga International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). IHRA förenar 35 medlemsländer och experter för att stärka, främja och verka för utbildning om Förintelsen överallt i världen. IHRA:s operativa arbete sker i ett antal arbetsgrupper och kommittéer. I slutet av november samlades ca 250 delegater i Göteborg bestående av experter på området och ambassadörer till en konferens. Delegaterna blev inbjudna till en visning av utställningen *Det tysta arvet* på Stadsbiblioteket. Göteborgs Stads bjöd in delegaterna till en mottagning på Börsen där även bildspelet *Det tysta arvet* visades.

Aktuellt 2023

Hågkomstresor till Oslo

Levande Historia har inlett ett samarbete med Voksenåsen för att kunna erbjuda ett antal subventionerade resor för skolklasser till Oslo arrangerade av Voksenåsen med start ht 2023.

Fortbildningsdag för lärare - Att erövra demokratin

I samarbete med Segerstedtsinstitutet, grundskoleförvaltningen och Vänföreningen stiftelsen Torgny Segerstedts minne arrangerar Levande Historia en utbildningsdag för lärare den 1 november. Temat är - *Att undervisa om Förintelsen* och dagen bjuder på föreläsningar om aktuell forskning, och workshops med aktuella exempel och pedagogiska verktyg kring det demokratistärkande arbetet.

Utställning – Sverige och Förintelsen

Minnet och förståelsen av Sveriges agerande i samband med Förintelsen förändras över tid och präglar vår svenska självbild på olika sätt. De många berättelserna ger en komplex och ofta motsägelsefull bild av Sverige. Vad visste vi egentligen? Sverige och Förintelsen handlar om Sveriges relation och hållning till Förintelsen och lyfter fram enskilda individers mod, men också dåtidens rädsla och passivitet. Utställningen fokuserar på bland annat neutralitets- och handelspolitik, antisemitism och flyktingmottagande under åren 1933–1946.

Utställningen pågår 14 april – 10 december och rymmer vittnesmål, föremål och konstverk. Utställningen har producerats av Forum för levande historia och visas med stöd från Levande Historia Göteborg

Teatersatsning – utvecklat samarbete med kulturförvaltningen

Under 2022 har vi utvecklat ett nära samarbete med kulturförvaltningen kring utbudet av teaterföreställning som Levande Historia är med och finansierar. Initiativ kan tas från Levandehistoria för en specifik föreställning t.ex. genom att öka utbudet av fler föreställningar med tema om Förintelsen. Teatergrupper kan själva söka bidrag från Levande Historia för att spela en föreställning. Kulturförvaltningen kan söka bidrag för extra inköp av angelägna föreställningar. Syftet är att kunna erbjuda fler föreställningar med angelägen tematik för fler barn och unga i Göteborg.

From vt 2023 programlägges alla föreställningar på KuBo som är en digital plattform och bokningssida för kulturutbud för barn och unga i Göteborg. Kulturförvaltningen sköter marknadsföring, fördelning, koordinering och administration. Skådespelarna bör finnas tillgängliga för samtal efter föreställningarna och/eller att lärarhandledning eller någon typ av metodmaterial finns framtaget.

